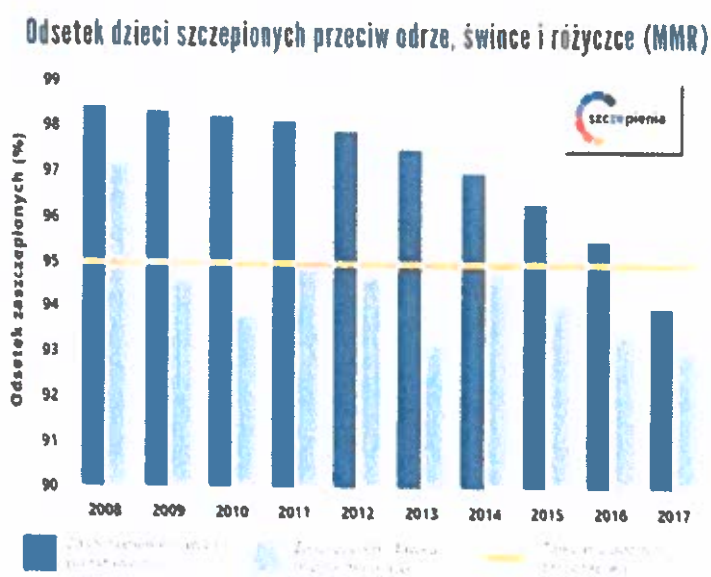

REKOMENDACJE GIS MSWiA DOTYCZĄCE ZAPOBIEGANIA ZACHOROWANIOM NA ODRE

z dnia 7.11.2018 r.

Sytuacja epidemiologiczna

Zgodnie z danymi Głównego Inspektora Sanitarnego oraz Zakładu Epidemiologii Narodowego Instytutu Zdrowia Publicznego – Państwowego Zakładu Higieny w okresie od 1 stycznia do 31 października 2018 r. odnotowano 144 przypadki zachorowania na odrę. W analogicznym okresie roku 2017 zgłoszono 58 zachorowań. W Polsce corocznie rejestruje się od 60 do 130 zachorowań. Stan zaszczepienia dwoma dawkami przeciw odrze wynosi tylko 94%. Natomiast poziom zaszczepionych wywołujący tzw. odporność zbiorowiskową wynosi 95% populacji. Wówczas osoby niezaszczepione są niejako „chronione” poprzez inne osoby niepodatne na zachorowanie. Sytuacja uodpornienia czynnego w ostatnich 10 latach uległa bardzo niekorzystnym zmianom. Jak wynika z poniższego wykresu poziom zaszczepienia przeciwko odrze nie gwarantuje odporności populacyjnej, dlatego przy utrzymywaniu się tendencji spadkowej liczby szczepień dochodzić będzie do zachorowań na odrę i inne choroby zakaźne eliminowane dotychczas dzięki szczepieniom populacji polskiej.

Źródło: <http://szczepienia.pzh.gov.pl/faq/jaki-jest-stan-zaszczepienia-przeciw-odrze-w-polsce/>

Wg. danych ECDC od 1 września 2017 r. do 31 sierpnia 2018 zarejestrowano w Europie 13 547 zachorowań na odrę. Większość z chorych osób nie było zaszczepionych (ok 80%), natomiast 11% zostało zaszczepionych jedną dawką szczepionki przeciwko odrze.

Choroba

Odra jest ostrą, wirusową i wysoce zaraźliwą chorobą zakaźną, przenoszoną głównie drogą kropelkową przez bezpośredni kontakt z osobą chorą. Jedna osoba chora może zakazić od 12 do 18 osób. Okres wylegania choroby trwa ok. 7-13 dni. Początkowo od 2 do 4 dni przed pojawieniem się wysypki występuje gorączka, złe samopoczucie, zapalenie spojówek, katar, kaszel, wysoka gorączka. W jamie ustnej pojawiają się charakterystyczne dla odry białe wykwity otoczone czerwoną obwódką zapalną (plamki Filatowa-Koplika). Następnie pojawia się czerwona wysypka, która stopniowo zlewa się w plamy i obejmuje całą twarz i szyję oraz całe ciało. Okres wysypkowy trwa średnio 3-4 dni. Nasilają się objawy zapalenia górnych dróg oddechowych. Od 4 dnia wysypki chory przestaje być zakaźny dla otoczenia. W okresie zdrowienia ustępuje wysypka, spada gorączka. Długo może utrzymywać się ogólne osłabienie i brak łaknienia.

Ryzyko rozwoju poważnych powikłań, jak też zgonu z powodu odry jest największe dla dzieci poniżej 5 r. ż i u dorosłych powyżej 20 lat. Do najczęstszych powikłań należą zapalenie płuc, oskrzeli, zapalenie ucha środkowego, które może prowadzić do utraty słuchu, biegunka, ostre zapalenie mózgu prowadzące do obrzęku mózgu, zaburzenia wzroku prowadzące do ślepoty. Najcięższym powikłaniem jest podostre stwardniające zapalenie mózgu (SSPE), którego objawy mogą ujawnić się kilka lat po przebytej chorobie. Co czwarta chora osoba wymaga hospitalizacji. Jedna na 1000 chorych umiera w przebiegu choroby. Przebieg choroby u osób dorosłych zwykle jest średnio ciężki lub ciężki. W ponad 50 % przypadków powikłany. Wrażliwość na zachorowanie dotyczy wszystkich osób, które nie chorowały na odrę lub nie nabyły odporności poszczepiennej. Należy podkreślić, iż zachorować może każda nieuodporniona osoba bez względu na wiek. Przebycie choroby pozostawia trwałą odporność.

Profilaktyka

W Polsce obowiązkowe szczepienia przeciw odrze dzieci (w 12-15 miesiącu życia), zostały wprowadzone w 1975 r., początkowo podawano jedną dawkę szczepionki. Obecnie szczepienia p. odrze są wykonywane skojarzoną szczepionką przeciw odrze, śwince i różyczce (MMR). Schemat dwudawkowy wprowadzono w 2004 roku.

Zgodnie z obowiązującym Programem Szczepień Ochronnych (PSO) na 2018 rok, szczepienia przeciw odrze, śwince i różyczce są obowiązkowe (finansowane z budżetu Ministra Zdrowia) dla dzieci w 13-15 miesiącu życia oraz w 10 roku życia. Natomiast w związku z sytuacją

epidemiologiczną odry w Europie, w PSO na rok 2019 przesunięto podanie drugiej dawki szczepionki przeciwko odrze, śwince i różyczce z 10. na 6. rok życia.

Rekomendacje

GIS MSWiA przypomina, że zgodnie z art. 20 ust. 1 i ust 4 ustawy z dnia 5 grudnia 2008 r. o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi, w celu zapobiegania szerzeniu się zakażeń i chorób zakaźnych wśród pracowników narażonych na działanie biologicznych czynników chorobotwórczych, przeprowadza się zalecane szczepienia ochronne wymagane przy wykonywaniu czynności zawodowych. Zgodnie z §1 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 3 stycznia 2012 r. w sprawie wykazu rodzajów czynności zawodowych oraz zalecanych szczepień ochronnych wymaganych u pracowników, funkcjonariuszy, żołnierzy lub podwładnych podejmujących pracę, zatrudnionych lub wyznaczonych do wykonywania tych czynności, ustala się wykaz rodzajów czynności zawodowych oraz zalecanych szczepień ochronnych wymaganych u pracowników, funkcjonariuszy, żołnierzy lub podwładnych podejmujących pracę, zatrudnionych lub wyznaczonych do wykonywania tych czynności, stanowiący załącznik do tego rozporządzenia. **Zgodnie z tym załącznikiem zaleca się szczepienia przeciw odrze u funkcjonariuszy/ pracowników wykonujących „Czynności podejmowane w trakcie pełnienia służby lub wykonywania pracy w urzędach, jednostkach podległych i nadzorowanych przez ministra właściwego do spraw wewnętrznych, przy wykonywaniu których osoby je wykonujące są narażone na działanie biologicznego czynnika chorobotwórczego mogącego wywołać chorobę zakaźną, a podanie szczepionki przeciw tej chorobie zakaźnej powoduje uodpornienie na nią”.**

GIS MSWiA rekomendują szczepienie przeciwko odrze:

- osobom, które nie posiadają dokumentacji medycznej potwierdzającej zachorowania na odrę w przeszłości lub dokumentacji w zakresie szczepień przeciwko odrze (szczepienie dwoma dawkami szczepionki w odstępie nie krócej niż 6 tyg);
- osobom, które były szczepione jedną dawką szczepionki uzupełnienie szczepienia podaniem drugiej dawki.

GŁÓWNY INSPEKTOR SANITARNY
Ministerstwa Spraw Wewnętrznych
i Administracji

dr n. med. Maciej KISIEL

Źródło:

1. http://wwwold.pzh.gov.pl/oldpage/epimeld/2018/INF_18_10B.pdf
2. <http://szczepienia.pzh.gov.pl/szczepionki/odra/>
3. European Centre for Disease Prevention and Control. Monthly measles and rubella monitoring report, October 2018. Stockholm: ECDC; 2018
4. dr hab. n. med. Ernest Kuchar. Odra u dorosłych. <https://www.mp.pl/pacjent/choroby-zakazne/choroby/zakazenia-wirusowe/165555.odra-u-doroslych>
5. <https://gis.gov.pl/zdrowie/informacja-dla-osob-doroslych-szczepieniu-przeciwno-odrze/>
6. Ustawa z dnia 5 grudnia 2008 r. o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi (t.j. Dz. U. z 2018 r. poz. 151, 1669).
7. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 3 stycznia 2012 r. w sprawie wykazu rodzajów czynności zawodowych oraz zalecanych szczepień ochronnych wymaganych u pracowników, funkcjonariuszy, żołnierzy lub podwładnych podejmujących pracę, zatrudnionych lub wyznaczonych do wykonywania tych czynności (Dz.U. 2012 poz. 40).